

Actualitads da la politica d'uffants e da giuvenils

04 / 2022

Allegra, Ciao, Grüezi

Stimadas partenarias e stimads partenaris da la politica d'uffants e da giuvenils

En la politica d'uffants e da giuvenils capiti bler. En quest newsletter As spetgan dus accents tematics captivants. Perquai è el in pau pli detaglià.

L'accent tematic I: La tgira d'uffants ordaifer la famiglia e la promozion tempriva èn temas actuals en l'agenda politica – tant sin plau federal sco er en il chantun Grischun. Tuts dus plauns han en mira ina basa legala moderna che garantescha a lunga vista il sostegn da la tgira d'uffants e da la promozion tempriva. Guardai en noss accent tematic I, nua che la Confederaziun ed il chantun sa chattan.

L'accent tematic II cumpiglia la participaziun da giuvenils. Nus dain in sguard enavos sin il 20avel Di da furmaziun dal Grischun, preschentain novas purschidas impurtantas e renviain a las proximas occurrentzas.

Salids amicabels

Susanna Gradient

manadra da l'Uffizi dal servetsch social dal Grischun

Beat Hatz

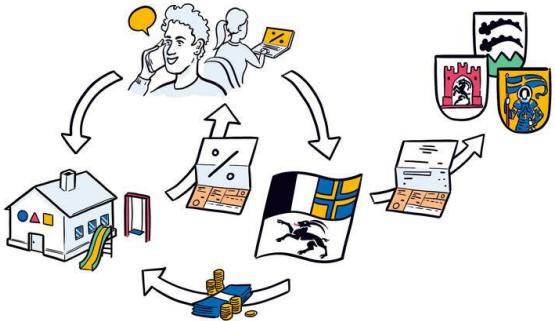
manader dal project Politica d'uffants e da giuvenils

Uffizi dal servetsch social dal Grischun

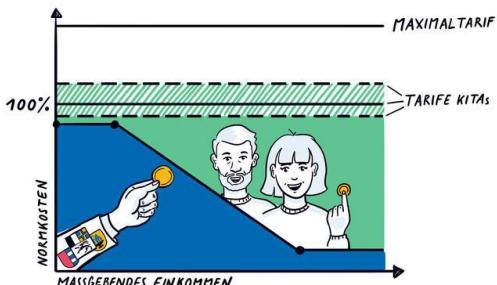
Accent tematic I Garantir en la lescha la tgira d'uffants ordaifer la famiglia e la promozion tempriva

Revisiun totala da la Lescha davart la promozion da la tgira d'uffants cumplementara a la famiglia en il chantun Grischun

Finamira: Cun la revisiun da la lescha vul la Regenza rinforzar la cumpatibilitad da la famiglia cun l'activitat da gudogn sco er promover il svilup dals uffants. A medem temp duai la lescha garantir il tractament equal da tut ils geniturs sco er da tut ils purschiders en l'entir chantun.

Situaziun actuala: Davart la nova lescha votescha il Cussegl grond en la sessiun da decembre 2022.

Quai che sa mida: Cun ina midada da sistem a l'uschenumnada finanziaziun dal subject sustegnan il chantun e las vischnancas da nov directamain las famiglias. Fin ussa vegnivan subvenziunadas las pazzas da tgira en las canortas ed en ils centers dal di cun contribuziuns da basa. Cun la nova regulaziun survegnan tut las famiglias la medema reducziun da las contribuziuns – tut tenor lur entradas.

La nova regulaziun stgaffescha medemas cundiziuns da partenza per canortas e per centers dal di: Ella minimescha las ristgas dals purschiders en territoris cun structuras deblas u cun ina gronda cumpart da geniturs cun entradas bassas. Ultra dals puncts centrals qua survar meglierescha la nova regulaziun plinavant la protecziun da datas, la tgira d'uffants cun impediments ordaifer la famiglia sco er las pussaivladads da regulaziun dal maun public.

Vulais Vus savair dapli da la LTGU?

- > [LTGU curt e bain](#) (cun infograficas)
- > [Communicaziun da la Regenza a las medias e missiva tar il sboz da la lescha LTGU](#)

Transferir la finanziaziun iniziala en ina soluziun moderna: garantir a lunga vista daners federali per la tgira d'uffants e per la promozion tempriva

Finamira: Ina nova lescha duai garantir a lunga vista tras medis finanzials da la Confederaziun «reducziuns da las contribuziuns dals geniturs per centers dal di» ed «ina meglieraziun da la furmaziun tempriva» sco er remplazzar la finanziaziun iniziala limitada ch'exista dapi l'onn 2003.

Situaziun actuala: Il settember 2022 è ida a fin la consultaziun tar il sboz da la lescha. Suenter adattaziuns dal sboz arriva la lescha probablament l'onn 2023 davant il parlament federal.

- > Iniziativa parlamentara: [Transferir la finanziaziun iniziala en ina soluziun moderna](#)

Accent tematic II Participaziun

Participaziun 1

Sguard enavos sin il 20avel Di da furmaziun dals 15 da settember 2022

La participaziun n'è betg mo preschenta tar ils giuvenils e tar las persunas giuvnas creschidas, tar las spezialistas ed ils spezialists da tut las parts dal chantun e dals secturs ils pli differents, mabain er en l'agenda politica – quai è sa mussà cleramain al Di da furmaziun. Las participantas ed ils participants han pudì sa laschar inspirar dals projects exemplarics, s'approfundar en differentas tematicas ed emprender d'enconuscher spezialistas e spezialists. Captivant ed instructiv è stà ultra da quai il barat direct cun ils giuvenils en ils projects exemplarics.

Participaziun 2

Participaziun en la pratica – uschia gartegi

«Vulair» ina participaziun è ina chaussa – ma co integrescha ina vischnanca ils giuvenils? Nus avain dumandà quai a Sarina Caduff, presidenta dal Forum dals giuvens da la SAB / represchentanta da Lumnezia en la SAB, ed a Daniel Schmid, suprstant communal da Tujetsch.

Sarina Caduff

Pussibilitar: La participaziun è in process d'emprender. Quest process sto cumerzar gia baud en scola. Ils uffants ed ils giuvenils ston enconuscher lur dretgs e lur pussaivladads da cundecisiun. Quai sveglia lur interess e lur engaschament.

Concepir: In punct central è che la participaziun vegnia realisada tenor ils basegns, tenor la vegliadetgna e tenor la gruppera en mira. Quai po capitar differentamain: p.ex. participaziun francada en las structuras (cussegls da giuventetgna ed auter) ubain participaziun averta (enquistas, participaziun a la concepziun d'ina plazza da giugar).

Avertadad: Las vischnancas e las persunas creschidas ston esser avertas per ils uffants e per ils giuvenils sco er per lur basegns – ellas ston prender serius lur vegliadetgna e lur propostas. Quai è

ina sfida, perquai che giavischs pon mintgatant er chaschunar conflicts.

Effect: La participaziun sto far effect, projects ston vegrir realisads. Per quest intent èsi important da conceder il dretg da far naufragi – i na funcziuna betg adina sco previs.

Daniel Schmid

Temp per tgirar las relaziuns: La collavuraziun cun giuvenils e cun personas giuvnas creschidas è in construct fragil. La relaziun sto crescher e sto vegrir tgirada, per ch'ils giuvenils sa sentian prendids serius.

Segirezza: Per ch'i resultia ina participaziun tras questa relaziun, stuain nus esser partenaris segirs – quai che nus empermettain, stuain nus er ademplir. Quai n'è betg simpel, perquai che las vias politicas molan plaun – ils giuvenils perdan svelt la pazienza.

Vasta basa: Sche la suprastanza communal, la direcziun da la scola ed auters pertadars da decisiuns na sustegnan betg u mo malamain la participaziun, daventa quella in cumbat van.

Participaziun 3

Tujetsch ha speranza en la generaziun giuvna – dapi l'avust posseda la vischnanca il label «Vitg da muntogna – La giuventetgna, noss futur»

L'avust 2022 ha Tujetsch, sco quarta vischnanca grischuna, survegnì il label «Vitg da muntogna – La giuventetgna, noss futur» da la Gruppa svizra per las regiuns da muntogna (SAB).

Tujetsch conceda ina plazza centrala a giuvenils ed a famiglias. Quai mussan ils projects ch'en vegrnid realisads dacurt: sistem da bus sin dumonda per las scolaras ed ils scolars da la scola professiunala per arrivare a temp a Cuira la damaun, structura dal di per uffants da scola, local da giuventetgna per la lavur cun giuvenils activa, openair, diever gratuit da las telefericas per uffants, biro cumpartì, sanaziun dal bogn cuvert ed auter.

Fin ussa han las suandardas vischnancas grischunas survegnì il label: Poschiavo, Lumnezia e Val Stussavgia.

Participaziun 4

Purschida per scolas: Gieu electoral «Nov sistem electoral en il Grischun» – online en traís linguis

Questa nova purschida metta a disposiziun a las scolaras ed als scolars dal stgalim superiur la furmaziun politica en moda orientada a la pratica ed adattada al stgalim a maun d'in tema actual e concret. Il gieu da simulaziun «Nov sistem electoral en il chantun Grischun» è resultà d'in lavuratori che

I'Uffizi chantunal dal servetsch social ha lantschà ensemens cun la Federaziun svizra dals parlaments dals giuvens (FSPG) a chaschun da las elecziuns dal Cussegli grond da quest onn.

Il material d'instrucziun per las scolas è gratuit e stat a disposiziun en rumantsch, en tudestg ed en talian.

- > [Nov sistem electoral en il chantun Grischun](#)
- > [Neues Wahlsystem Graubünden](#)
- > [Nuovo sistema elettorale nel Cantone dei Grigioni](#)

Appel: occurrentzas actualas per giuvenils

Gist pliras occurrentzas da quest atun sa drizzan explicitamain a giuvenils. Furni er Vus ina contribuziun a la participaziun! Appellai e motivai giuvenils e persunas giuvnas creschidas da sa participar a las occurrentzas.

Participaziun 5

Sessiun dals giuvenils GR 2022, ils 8/9 d'octobre 2022

La sessiun dals giuvenils dal Grischun è enavos: Ils 8 ed ils 9 d'octobre 2022 appartegnan il Cussegli grond e la politica grischuna a la giuventetgna. La gruppera en mira èn ils giuvenils da 15 fin 25 onns. La sessiun dals giuvenils dal Grischun porscha a giuvenils en il chantun la pussaivladad da survegnir nunliantamain ina invista da la lavur parlamentara.

- > [Ulteriuras infurmaziuns davart la sessiun dals giuvenils 2022](#)
- > [Annunzia](#)

Participaziun 6

Instruments per la cooperaziun: Scolaziun da Giuventetgna e politica

Giuventegna e politica sostegna giuvenils e persunas giuvnas creschidas en lur engaschament (politic). Las participantas ed ils participants s'acquistan cumpetenzas dal management politic, dal management da voluntaris, da la communicaziun, dal trenament da medias, dals process politics, da la lavur da

lobing e d'auter. A medem temp permetta la scolaziun in barat captivant cun autres persunas giuvnas engaschadas da l'entira Svizra. Responsabla per la scolaziun è la Federaziun svizra dals parlaments dals giuvens FSPG.

- > Proxim curs: atun 2022, annunzia fin ils 5 d'october.
  - > [Ulteriuras infurmaziuns ed annunzia](#)
-

Participaziun 7

Avegnir Regiun da muntogna – Giuvenils da vischnancas gualsras discurran davart lur futur, 28/29 d'october 2022

En il rom dal giubileum «800 onns Claustra» envidan la Gruppa svizra per las regiuns da muntogna (SAB) e la vischnanca gualsra da Claustra giuvenils da tut las vischnancas gualsras da la Svizra. En lavoratoris (28 d'october) ed en in'occurrenza publica cun discussiun al podium (29 d'october) tematiseschan ils giuvenils lur futur en il territori da muntogna, lur giavischs e lur basegns.

- > [Infurmaziuns davart la dieta Avegnir Regiun da muntogna](#)
-

Guardar novitads davart il project en l'internet sin l'agen computer

Politica d'uffants e da giuvenils dal Grischun

04/2022 / 03.10.2022

Contact: Beat Hatz, Uffizi dal servetsch social dal Grischun, kinderundjugendpolitik@soa.gr.ch

[visar la newsletter](#)

[Impressum](#)